

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1So/64/2015
Identifikačné číslo spisu: 7015200170
Dátum vydania rozhodnutia: 14.02.2017
Meno a priezvisko: JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:7015200170.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. v právnej veci navrhovateľa: A. Z., bytom X. XX, D., zastúpeného JUDr. Slavomírom Petrulákom, bytom Mlynarovičova 3, Bratislava, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom v Bratislave, ul. 29. augusta 8, o výšku starobného dôchodku, o odvolaní navrhovateľ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 9 Sd 10/2015 - 24 zo dňa 24.apríla 2015,

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 9 Sd 10/2015 - 24 zo dňa 24.apríla 2015 potvrdzuje.

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 04. decembra 2014, ktorým odporkyňa podľa § 82 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a podľa § 1 písm. a/ opatrenia Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 295/2014 Z.z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2015 zvýšila navrhovateľovi od X. O. XXXX starobný dôchodok na 532,60 eur mesačne.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že súd mal za preukázané, že navrhovateľovi bol rozhodnutím odporkyne č. XXX XXX XXXX zo dňa 03. októbra 2006 podľa § 67 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 43/2004 Z. z. priznaný od XX. O. XXXX predčasný starobný dôchodok v sume 9.180,- Sk mesačne. Uvedený predčasný starobný dôchodok navrhovateľa bol podľa § 293e zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 244/2005 Z. z. od júla 2005 zvýšený na sumu 9.993,- Sk mesačne a podľa § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a v súlade s opatrením Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 229/2006 Z. z. od 01. júla 2006 zvýšený na sumu 10.588,-Sk mesačne. Rozhodnutiami

odporkyne bol predčasný starobný dôchodok navrhovateľovi postupne zvyšovaný. Následne potom, čo navrhovateľ dosiahol dôchodkový vek, predčasný starobný dôchodok v súlade s ustanovením § 69a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sa stal starobný dôchodok a tento starobný dôchodok bol navrhovateľovi postupne rozhodnutiami odporkyne taktiež zvyšovaný. Takto bol zvýšený aj napadnutým rozhodnutím zo 4. decembra 2014 a súd sa preto v danom preskúmovacom konaní mohol zaoberať len predmetom rozhodnutia, t.j. zistením, či starobný dôchodok navrhovateľa bol od 01. januára 2015 zvýšený v súlade s ustanoveniami § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a § 1 Opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 295/2014 Z. z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2015. Keďže toto zistenie bolo nepochybné, bol dôvod na zvýšenie starobného dôchodku navrhovateľovi od 01. januára 2015 o 5,20 eur mesačne na sumu 532,60 eur mesačne.

Na základe takto zisteného skutkového stavu súd vyhodnotil námietky navrhovateľa ako nedôvodné a napadnuté rozhodnutie odporkyne podľa § 250q ods. 2 O.s.p. potvrdil.

Proti uvedenému rozsudku podal navrhovateľ odvolanie, z tých istých dôvodov ako samotný opravný prostriedok, ktoré sú obsažne uvedené v rozhodnutí súdu prvého stupňa. Namietal predovšetkým, že po dovŕšení dôchodkového veku mu nebolo zo strany Sociálnej poisťovne pri výpočte starobného dôchodku zohľadnené obdobie odpracované v II. pracovnej kategórii, teda doba zamestnania, ktorá bola podľa rezortného zoznamu zaradená do II. pracovnej kategórie v období pred 01. januárom 2000 podľa osobného listu dôchodkového poistenia - príloha k rozhodnutiu č. XXX XXX XXXX zo dňa 03. októbra 2006. Citoval ustanovenia § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, § 14 ods. 1, 3 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov a uviedol, že Sociálna poisťovňa mu pri výpočte sumy starobného dôchodku po dosiahnutí dôchodkového veku nezohľadnila roky odpracované v II. pracovnej kategórii. V dôsledku formálneho a ústavne nesúladného výkladu príslušných ustanovení zákona, nezohľadnením zamestnania vykonávaného v II. pracovnej kategórii - pre určenie výšky starobného dôchodku podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. poberá nižší starobný dôchodok, čo považuje za priamu diskrimináciu podľa či. 12 Ústavy SR a či. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd oproti dôchodcom ktorí išli priamo do starobného dôchodku. Rozdiel mal spočívať iba v odpočte za neodpracované roky. Bol toho názoru, že zvýhodnená pracovná kategória podmieňujúca výšku dôchodku sa musí uplatniť aj pri starobnom dôchodku prepočítaného z predčasného starobného dôchodku, tak ako sa uplatňuje pri starobnom dôchodku zamestnancov, ktorí išli priamo do starobného dôchodku. Poukázal na to, že v napadnutom rozhodnutí je expressis verbis uvedené starobný dôchodok, nie predčasný starobný dôchodok.

Okrem toho namietal, že rozhodnutie správneho orgánu je nepreskúmateľné (absencia odôvodnenia ako správny orgán dospel k tomu, že ide o starobný dôchodok, a nie predčasný starobný dôchodok, čo je relevantné pri ich zvyšovaní, keďže každý sa zvyšuje iným spôsobom), rozhodnutie správneho orgánu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, zistenie skutkového stavu je nedostačujúce na posúdenie veci. Rozhodnutie správneho orgánu je veľmi stručné a nezoberá sa postupom ako správny orgán dospel k tomu, že ide o starobný dôchodok. Z toho dôvodu je postup správneho orgánu „nepreskúmateľný a neposkytuje dostatočné záruky ochrany proti svoj vôli správneho orgánu.

Namietal tiež konštatovania zástupkyne odporkyne vyplývajúce z jej prednesu na pojednávaní dňa 17. apríla 2015 v súvislosti s ustanovením § 69a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, v zmysle ktorého predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok, pričom toto ustanovenie je účinné od 01.01. 2008. Uviedla, že z tohto dôvodu bolo v rozhodnutí odporcu uvedené, že sa zvyšuje starobný dôchodok od. 01. januára 2015 na sumu 532,60 eur.". S týmto tvrdením sa stotožnil aj Krajský súd v Košiciach. § 69a zákona č. 461/2003 Z. z. však je účinný až od 01. 01. 2013. § 69a zákona č. 461/2003 Z. z. bol vložený až zákonom č. 413/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Poukázal na to, že toto ustanovenie nebolo účinné, ani keď žiadal o predčasný starobný dôchodok, ani keď dovŕšil dôchodkový vek.

Krajskému súdu tiež vytýkal tvrdenie, že „následne potom, čo navrhovateľ dosiahol dôchodkový vek,

predčasný starobný dôchodok v súlade s ustanovením § 69a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sa stal starobný dôchodok", a to z toho dôvodu, že predmetné ustanovenie zákona nebolo v dobe, keď dosiahol dôchodkový vek ani platné, ani účinné.

Rozsudok krajského súdu navrhol zrušiť v celom rozsahu alebo zmeniť tak, aby rozhodnutie správneho orgánu bolo zrušené a vec vrátená správneho orgánu na ďalšie konanie.

Odporkyňa vo svojom vyjadrení k odvolaniu označila dôvody uvádzané navrhovateľom v odvolaní za neopodstatnené. Podľa jej názoru súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci, na základe ktorého náležité právne posúdil vec, pričom nezistil nezákonnosť preskúmaného rozhodnutia.

Zdôraznila, že v konaní o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu vo veci dôchodkového poistenia súd preskúmava zákonnosť konkrétneho rozhodnutia, proti ktorému smeruje opravný prostriedok navrhovateľa. Predmet súdneho konania je teda vymedzený tým, čo bolo predmetom rozhodnutia napadnutého opravným prostriedkom. Inými nárokmi, než boli riešené napadnutým rozhodnutím správneho orgánu, sa súd zaoberať nemôže. Takýto názor zastáva aj Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozsudku č. 9So 65/2008 zo dňa 29. septembra 2008.

Odporkyňa trvala na vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia a navrhla, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“), preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo bez pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z.) dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa nie je dôvodné.

Z vykonaného dokazovania vyplýva, že k 31.12.2014 bol navrhovateľovi vyplácaný starobný dôchodok v sume 527,40 €, na ktorú sumu bol zvýšený rozhodnutím odporkyne z 5.12.2013 a od 1.1.2015 mu bol rozhodnutím odporkyne zvýšený o pevnú sumu 5,20 €. Predmetom tohto konania bolo preskúmanie zákonnosti tohto rozhodnutia.

V konaní podľa tretej hlavy piatej časti O.s.p. je predmet súdneho konania vymedzený tým, čo bolo predmetom rozhodnutia, napadnutého opravným prostriedkom. Inými nárokmi, než boli riešené napadnutým rozhodnutím, sa súd zaoberať nemôže.

Konanie v správnom súdnictve sa začína vždy na návrh (podaním žaloby, opravného prostriedku, návrhu), pretože konanie vo verejnom súdnictve pojmovovo nemožno začať inak ako podaním návrhu oprávnenou osobou. Konanie v správnom súdnictve je ovládané dispozičnou zásadou, z ktorej vyplýva pre navrhovateľa zákonná povinnosť označiť rozhodnutie, ktoré napáda. Súd prvého stupňa konal a rozhodol vo veci rozhodnutia odporkyne zo dňa 4. decembra 2014 a teda konal v rámci svojej rozhodovacej právomoci o návrhu navrhovateľa na základe jeho dispozičného oprávnenia.

Dôchodkové dávky sa zvyšujú od 1. januára príslušného kalendárneho roka o percento určené ako súčet jednej polovice percenta medziročného rastu spotrebiteľských cien a jednej polovice percenta medziročného rastu priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zistených podľa vyššie uvedeného postupu. Percento zvýšenia dôchodkovej dávky sa ustanoví opatrením, ktoré vydá ministerstvo podľa údajov štatistického úradu a vyhlási jeho úplné znenie uverejnením v Zbierke zákonov najneskôr do 31. októbra kalendárneho roka, ktorý predchádza príslušnému kalendárnemu roku. Dôchodkové dávky, ktoré sú priznané od 1. januára do 31. decembra príslušného kalendárneho roka, sa zvyšujú odo dňa ich priznania (§ 82 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov).

Podľa § 1 písm. a) opatrenia Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej republiky č. 295/2014 Z. z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2015 sa starobný dôchodok zvyšuje o 5,20 €.

Na zvýšenie dôchodkovej dávky je rozhodujúca mesačná suma dôchodkovej dávky vyplácaná ku dňu, od ktorého sa zvyšuje (§ 82 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov).

Najvyšší súd sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa, že v danom preskúmovacom konaní sa mohol zaoberať len posúdením spôsobu uplatnenia metodiky zvýšenia už priznanej dávky navrhovateľa teda len tým, čo bolo predmetom samotného rozhodnutia odporkyne t.j. zistením, či starobný dôchodok navrhovateľa bol od 1. januára 2015 zvýšený v súlade s ustanoveniami § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a § 1 Opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 295/2014 Z. z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2015. Obdobný názor zaujal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 9So/65/2008 zo dňa 29. septembra 2008.

Keďže podľa názoru súdu, s ktorým sa rovnako stotožnil aj odvolací súd toto zistenie bolo nepochybné, bol dôvod na zvýšenie starobného dôchodku navrhovateľovi od 1. januára 2015 o 5,20 eur mesačne na sumu 532,60 eur mesačne.

Súd správne pripomenul, že v preskúmovacom konaní sa nemohol zaoberať námietkami navrhovateľa týkajúcimi sa výpočtu sumy starobného dôchodku po dosiahnutí dôchodkového veku, a nezohľadnenia odpracovaných rokov v II. pracovnej kategórii, lebo táto otázka nebola v danej veci predmetom rozhodovania odporcu a nemohla sa stať ani predmetom preskúmavania v konaní o opravnom prostriedku.

V súvislosti so spochybňovaním konštatovania správneho orgánu v napadnutom rozhodnutí, že ide o starobný dôchodok, odvolací súd poukazuje na to, že z vyjadrenia odporkyne vyplýva, že už ku dňu 31. decembra 2014 bol navrhovateľ poberateľom starobného dôchodku (ktorého charakter navrhovateľ zrejme vtedy nespochybňoval) vo výške 527,40 €, na ktorú sumu mu bol zvýšený právoplatným rozhodnutím odporkyne z 5. decembra 2013.

Pokiaľ teda odporkyňa následne preskúmaným rozhodnutím zo 4. decembra 2014 zvýšila starobný dôchodok navrhovateľa od 1. januára 2015 o 5,20 € na sumu 532,60 € možno dospieť dôvodne k záveru, že postupovala v súlade s § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. v spojení s § 1 písm. a) opatrenia Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej republiky č. 295/2014 Z. z., ktorých platnosť a účinnosť nebola relevantným spôsobom spochybnená.

V tejto súvislosti námietku navrhovateľa vytykajúcu súdu prvého stupňa konštatovanie, že „následne potom, čo navrhovateľ dosiahol dôchodkový vek, predčasný starobný dôchodok v súlade s ustanovením § 69a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sa stal starobný dôchodok“, pričom predmetné ustanovenie zákona nebolo v dobe, keď navrhovateľ dosiahol dôchodkový vek ani platné, ani účinné, nepovažoval odvolací súd za spôsobilú spochybníť, že bol poberateľom starobného dôchodku podliehajúceho valorizácii, keďže treba zdôrazniť, že inštitút, v zmysle ktorého „predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku sa považuje za starobný dôchodok resp. „... je starobný dôchodok...“ vyplýva zo zákona č. 461/2003 Z.z. počnúc jeho účinnosťou od 1.1.2004 resp. 1.1.2008 i keď jeho ustanovenia § 69 ods. 2 a teda nepochybne platil aj v dobe keď navrhovateľ dosiahol dôchodkový vek a od 1.1.2013 podľa ustanovenia § 69a ods. 1 a teda nepochybne aj v dobe vydania rozhodnutia, ktoré je predmetom preskúmania súdom v tomto konaní.

Pokiaľ teda odporkyňa pri vydávaní preskúmaného rozhodnutia vychádzala v zmysle tohto inštitútu (vyplývajúceho zo zákona) zo skutočnosti, že dávka prislúchajúca navrhovateľovi je starobný dôchodok (a takto ho aj označila v napadnutom rozhodnutí) a ako taký podlieha valorizácii podľa príslušného ustanovenia § 1 písm. a) Opatrenia Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 295/2014 Z.z. nemožno potom jej postup považovať za rozporný so zákonom. Takéto prekvalifikovanie priznanej dávky na základe právnej skutočnosti - dosiahnutia dôchodkového veku vyplýva priamo zo

zákona a neuvedenie tejto skutočnosti v preskúvanom rozhodnutí (i keď by to bolo vhodné predovšetkým v prvom rozhodnutí konštatujúcim túto zmenu), nespôsobuje nezrozumiteľnosť resp. nepreskúmateľnosť jeho obsahu a účelu, ktorým je aplikácia pravidelne opakovaného valorizačného mechanizmu vyplývajúceho z ust. § 82 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z.. Nemožno tiež ponechať bez povšimnutia, že navrhovateľ netvrdil a ani nepreukázal, že by sa po dosiahnutí dôchodkového veku sám domáhal u odporkyne prípadne iného rozhodnutia o priznaní starobného dôchodku (v ktorom by malo byť zohľadnené obdobie počas ktorého vykonával prácu zaradenú do II. pracovnej kategórie). V tejto súvislosti je však potrebné pripomenúť právny názor vyplývajúci z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 So/32/2011 z 27.februára 2012 (R 79/2013), podľa ktorého „Ak bol poistencovi priznaný a vyplácaný predčasný starobný dôchodok, potom mu nevzniká právo na určenie sumy starobného dôchodku podľa § 66 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení platnom v čase vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok ani po dovŕšení dôchodkového veku. Právny podklad pre prepočet predčasného starobného dôchodku po dovŕšení veku, potrebného pre vznik nároku na starobný dôchodok nie je daný.“

V súvislosti s námietkou vytykajúcou diskriminačný postup odporkyne vydaním napadnutého rozhodnutia odvolací súd odkazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 16/06 z 2. júla 2008, podľa ktorého „v zmysle článku 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky majú občania právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa. V tomto prípade je to práve primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti (zdravotnej) na prácu prostredníctvom systému dôchodkového zabezpečenia, v ktorom kľúčovú pozíciu má sociálne poistenie. Sociálne poistenie ako systém založený na poistnom princípe, osobnej participácii premietajúcej sa do zohľadňovania „zásluhovosti“ pri výpočte dôchodkovej dávky, na sociálnej solidarite a na garancii štátu je založený na princípoch, ktoré sa premietajú nielen do výpočtu dôchodkovej dávky, ale premietajú sa aj do systému jej zvyšovania, ktoré sa podľa všeobecného mechanizmu zákona č. 461/2003 Z. z. má realizovať každý kalendárny rok, s ohľadom na medziročný rast spotrebiteľských cien a rast priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Tento mechanizmus podlieha vopred presne ustanoveným pravidlám a s takto založenou valorizáciou sociálny systém počíta tak, aby dôchodkový systém bol funkčný a spoľahlivý. Tým, že integrálnou súčasťou systému sociálneho poistenia sú tak dôchodkové dávky, ako aj ich valorizácia pravidelne uskutočňovaná každoročne v určitom čase a podľa určitých kritérií, možno ju považovať za súčasť základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy a podľa čl. 30 ods. 1 listiny a z tohto pohľadu ju treba aj posudzovať.“

Z uvedených dôvodov sa odvolací súd stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, že napadnuté rozhodnutie odporkyne je v súlade so zákonom, pričom ani námietka navrhovateľa vytykajúca diskriminačný prístup voči nemu nebola dôvodná a teda spôsobilá spochybníť jeho zákonnosť, preto napadnutý rozsudok podľa § 219 O.s.p. ako vecne správny potvrdil.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 O.s.p. tak, že navrhovateľovi, ktorý v odvolacom konaní nebol úspešný, náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.